

PERESE
Değerler Eğitimi Öğretmen Kitabı
DOĞRULUK

PERESE

Değerler Eğitimi Öğretmen Kitabı: DOĞRULUK

EDAM Karakter Okulu
Kitaplığı Genel Editörü

Prof. Dr. Halil Ekşi

Editör Neriman Karatekin

Yazarlar Neriman Karatekin, Halil Ekşi, Alpaslan Durmuş,
Mustafa Otrar, Hatice Işılak Durmuş, Pınar Koç Yıldırım

Katkıda Bulunanlar Derya Ayyıldız, Hatice Esra Sankaya, Merve Akkuş, Muaz
Yanılmaz, Mustafa Özşahin, Soner Durmuş, Yasemin
Kahriman, Zeynep Alp

ISBN 978-605-5168-16-2

Grafik Tasarım Nevzat Onaran

Grafik Uygulama Ahmet Karataş
Nevzat Onaran

Kapak Resim © Fotolia.com - sonya etchison

Resim ve Çizimler ©Fotolia - mellefrenchy, varijanta, Ben, Pixel Embargo, Apple ,
Yahia LOUKKAL, Igor Zakowski, tibori -, Matthew Cole, Christos
Georghiou, Lorelyn Medina , Miroslava Hlavacova, pi.ai, Sergii
Moscaliuk, arturaliev, kanate , kromkrathog, picsfive, Spiber,

Baskı 2. Baskı, Mart 2013 (Gözden geçirilmiş, yenilenmiş)

Copyright © Bütün hakları EDAM'a aittir. EDAM'ın yazılı izni olmaksızın,
kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik,
manyetik vb. herhangi bir yöntemle ya da fotokopi yoluyla
basımı, yayımı, çoğaltılması ve/veya dağıtımı yapılamaz.

Basım Bakanlar Medya
Ferah Mah. Ferah Cad. Darıcılar Sok. No: 1
Çamlıca, Üsküdar, İstanbul

Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi
Yayıncı Sertifika No: 16146
Ferah Mah. Ferah Cad. Bulduk Sok. No: 1
34692, Üsküdar, İstanbul • Tel/Faks: (+90 216) 481 30 23
www.edam.com.tr • edam@edam.com.tr

EDAM'ın Türk Patent Enstitüsü nezdinde tescilleri yaptırılmış,
"değerler eğitimi" çerçevesindeki markaları şunlardır:

helik

KARAKTER
EĞİTİMİ

PERESE

Kütüphane Bilgi Kartı Library Cataloging-in-Publication Data

Karatekin, Neriman (Editör)
Yazarlar: Neriman Karatekin, Halil Ekşi, Alpaslan Durmuş,
Mustafa Otrar, Hatice Işılak Durmuş, Pınar Koç Yıldırım
PERESE Değerler Eğitimi Öğretmen Kitabı: DOĞRULUK

EDAM Karakter Okulu® Kitaplığı
2. baskı (gözden geçirilmiş, yenilenmiş), Mart 2013, İstanbul,
104 sayfa.

Ahlak eğitimi | Değerler eğitimi | Karakter eğitimi |
Karakter Okulu® | Eğitim_Psikoloji | Oyunla öğretim |
Etkinlikler, testler, bulmacalar | Eğitlence®

Başkandan... 4

Sunuş 6

Dostluk Üzerine... 14

Etkinlikler 16 - 93

Doğruluk Ne Demek? 16 • Nasıl Etkiler? 18 • Sınıfın Seyir Defteri 20
Atalarımız Demiş 21 • Ben Dürüstüm 24 • En Dürüst Cevap 26 • Öğrenci Doğruluğu 28
Anahtar Kelime 30 • Açıkla Kazan 32 • Hangisi Dürüstçe? 33 • Eğer 36
Evet Dürüst 38 • Kandırmaca 40 • Doğru Sözlük 41
Asla, Bazen, Her Zaman, Çoğu Zaman 44 • Atalarımızdan Haber Var 46 • Kim Yazacak? 48
Neden Yalan? 49 • Başkanım, Doğru Ol! 52 • Aldanma! 53 • Alışverişte Dikkat! 56
Olay İnceleme 58 • Bizim Burnumuz Uzamıyor! 60 • Anka Kuşu ve Oduncu 61
Sorunları Çözmek 64 • Bizi Kandıramazsınız! 66 • Sağlığımız Tehlikede! 67
Yusuf Ne Yapmalı? 68 • Sevgili Dert Ortağım 70 • Kandırıkçı 72 • Dürüst Bir İnsan 74
İlgili Özellikleri İşaretle 76 • Doğrusunu Bulalım 78 • Kayıp Eşya Bürosu 80
Yazmaca 82 • Tüccar 83 • Bir Kelime, Bir Hikâye 84 • Sınıfta Pazar Var! 85
Dürüstlük Her Şeyde! 86 • Kulağıma Söyle! 87 • Davacıyım! 88 • Sınıf Tiyatrosu 89
Ben Olsaydım... 90 • Yalancı Köy 91 • İşimizi Doğru Yapalım 92 • Modelleme 93

Etkinlik ve Kazanımlar İndeksi 94

Etkinlik ve Derler İndeksi 98

Kaynakça 99

Değerli Öğretmenlerimiz,

Büyük bir medeniyetin ismini taşıyan bir belediye olduğumuzun bilinciyle ve diriliğiyle hizmetlerimizi icra etmeye devam ediyoruz. Bugüne kadar eğitim alanında birçok çalışmalarımız oldu, bundan sonra da olmaya devam edecek. Okullar yaptık, okullarımıza spor salonları yaptık, bunlara benzer birçok hizmet icra ettik. Ancak bütün bunlar olurken daha büyük sorumlulukları hep omzumuzda hissettik. Çocuklarımıza sadece öğretim başarılarında destek olmanın yeterli olmadığını hep farkında olduk. Çocuklarımızı milletimizin temel değerleriyle tanıştırmayı, onların değerlerimizi seven, benimseyen ve bizzat uygulayan bireyler olmalarına yardımcı olmayı, bu konuda onlara yol göstermeyi de kendimize vazife bildik. Bunu bizim en önemli sorumluluğumuz olarak gördük. SEDEP, bu anlayışla ortaya çıktı, sizlerin desteğiyle de bugünlere ulaştı. En büyük ve en önemli projemiz olarak gördüğümüz SEDEP için buna uygun bir performansla çalışıyoruz. Sizin de bu çabamıza ortak olmanızdan, gayretimize omuz vermenizden büyük bir mutluluk duyuyoruz.

Projemizde okul genelinde ve sınıf içi süreçlerde yapılacak değerler eğitimi çalışmalarında öğretmenlerimizin rolü hiç şüphesiz projenin tüm paydaşlarından daha kritik bir öneme sahiptir. Öğretmenlerimizin öğretim görevlerini aksatmadan, ders programlarıyla paralel bir şekilde değerler eğitimi çalışmalarını yürütebilmeleri için onlara sunulacak her türlü destek SEDEP'in başarıya ulaşmasına yardım edecektir. Bu hassasiyet gözetilerek hazırlanmış olan PERESE kitapları yardımıyla proje kapsamında her öğretmenimizin ayda en az bir etkinlik yapmasının bile çocuklarımızın geleceğinde önemli katkılara vesile olacağını ümit ediyoruz.

Gün geçtikçe katlanarak artan heyecanımızı paylaşarak büyüteceğimiz siz değerli öğretmenlerimizin değerli katkılarıyla yürüttüğümüz SEDEP projemizle, Selçuklu'dan başlayarak bütün ülkemizde güzel ve örnek alınacak bir iş yaptığımıza inanıyoruz. Dokümanlarımızla sizin işinizi kolaylaştırmaya, yükünüzü hafifletmeye çalışıyoruz. Birikimlerinize, deneyimlerinize ve emeğinize ilçemizin eğitim öğretim hayatına önemli bir katkı eklediğinizi bu projeye sağladığınız destekten dolayı en içten teşekkürlerimi siz değerli öğretmenlerimize sunuyorum.

Uğur İbrahim Altay
Selçuklu Belediye Başkanı

Neden Değerler Eğitimi?

Gerek veliler ve gerekse toplum, yeni nesillerin toplumun değerlerini, alışkanlıklarını, sosyal davranışlarını, maddi ve manevi kültürünü kazanmasını bekler. Okul bunun birinci derecede vazifelisi olarak görülür. Bundan dolayı çağın getirdiği olumsuz durumlar karşısında, okullar öğrencilerinin iyi tercihler yapabilmeleri için seçenekler gösterebilmeli ve aynı zamanda onlara bu tercihleri yapabileme stratejilerini ve amaçlarını sunabilmelidir. Yüzyıllar önce Sokrates, eğitimi “çocuklara erdem ve bilgi kazandırma” olarak tanımlamıştı. Nitekim okullara biçilen temel misyon başarılı ve iyi insanlar yetiştirmek olagelmıştır. Bu ikisi birbirinden bağımsız olarak düşünülemez. Hatta bilinçli iyi insan yetiştirme çabalarının çoğu zaman akademik başarıyı da beraberinde getirdiği söylenebilir.

Bir toplumun geleceğinin iyi yetişmiş, karakter sahibi insanlara bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. İnsanların iyi ahlaki karaktere kendiliğinden sahip olamayacakları da... Bundan dolayı öğrenim çağındaki her bireyin uygun ahlaki kararlar almasına ve bu kararlara dayanan davranışlar sergilemesine yardımcı olacak değerler ve becerilerle donatılması kaçınılmaz olarak okulların temel hedefleri arasındadır.

“Temel insani değerlerin kazandırılması” olarak da tanımlanabilecek bu çaba, Türk millî eğitim sisteminin dayandığı temel mevzuat ve ders programlarının kazanımları incelendiğinde de açıkça görülmektedir. Örneğin Türk millî eğitiminin amaçları arasında “ahlaki ve manevi değerleri benimseyen, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip kişiler yetiştirmek”ten bahsedilmektedir. Bu genel amaçlar ders programları ve bu programlar çerçevesindeki uygulamalarla somutlaşır. Bu bağlamda okulların rutin program akışlarıyla paralel programların oluşturulması hayati önem taşımaktadır. Elinizde tuttuğunuz kitap, bu amaçla uygulamaya konulmuş böyle bir programın (*SEDEP Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi*) ürünüdür.

SEDEP Nedir?

SEDEP, “öğrencilerde, sorumluluklarını taşıyabilecekleri makul seçimler yapabilmelerine imkân sağlayacak bilgi, beceri ve yeteneklerin geliştirilmesi”ni hedeflemektedir. İlköğretim kurumlarında uygulanmak üzere geliştirilmiş olan SEDEP aile, okul ve çevrenin iş

SELÇUKLU DEĞERLER
EĞİTİMİ PROJESİ

birliğini organize ederek hedeflerini gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Zira okulda oluşturulacak atmosfer önemlidir ancak değerler eğitimi okulla sınırlı değildir.

Değerler eğitimi öğretmenden idari personele, hizmetliden servis sürücüsüne uzanan, öğrenciyle muhatap olan her bireye çeşitli düzeylerde sorumluluk yükleyen bir çalışmadır. Şüphesiz değerler eğitimine aile katılımının da önemi büyüktür. Okulda öğretmenler seçilen değer üzerinden çalışmalar yaparken aileler de bu değeri besleyen girişimlerde bulunabilmelidirler. Bu anlayışla, SEDEP (Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi) kapsamında aileler için hazırlanmış olan *Helik*[®] seti, değerler eğitimi aile kitabı işlevi görmektedir. Bu çerçevede *Helik*[®]’te ailelere çocuklarının olumlu değerler edinip geliştirmelerine katkıda bulunabilmeleri için pratik öneriler sunulmaktadır. *Perese*[®] seti ise öğretmenlerin bir yandan kendi derslerini işlemeye devam ederken bir yandan da karakter eğitimine/değerler eğitimine katkıda bulunmalarını sağlayacak etkinlik örnekleri içermektedir. Çocuklar için hazırlanan çeşitli kitaplar da SEDEP (Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi) yayın serisi içinde yer almaktadır. Görüldüğü gibi SEDEP (Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi) öğretmenlere, ailelere ve çocuklara yönelik yayınlarıyla, öğretmenlere ve velilere yönelik eğitim programlarıyla bir bütünlük arz etmektedir.

***Perese*[®] Hakkında...**

Perese[®], karakter ve değer eğitimi verme çabasındaki öğretmenler için, *SEDEP (Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi)* çerçevesinde hazırlanmış bir settir. Genel danışmanlığını ve genel

SEDEP (Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi) Kazanımları Hakkında...

Kazanımlar, ilgili dersi/programı tamamlayan öğrencilerin, öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde sahip olmaları beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerleri ifade eder. Başka bir deyişle kazanımlar, programın geliştireceği bilişsel ve davranışsal kabiliyetleri ve duyuşsal boyutları göstermektedir. Bu nedenle öğrencilerin gelişimleri, kazanımların edinilmesine bağlıdır. Dolayısıyla bir dersin programında yer alan kazanımlar, o ders içinde farklı vesilelerle ele alınabileceği gibi, –eğitimde toplu öğretim yaklaşımının bir tezahürü olarak– farklı derslerde de ele alınabilir. SEDEP (Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi)’nde bu anlayışla ilköğretim ders programlarında yer alan kazanımlar değerlendirilerek aynen ya da uyarlamak suretiyle SEDEP kazanımları havuzu oluşturulmuştur. Etkinlikler de bu kazanımlarla uyumlu olarak geliştirilmiştir. Her bir etkinliğin standart bölümlerinden biri olan “Kazanımlar” kısmında, o etkinliğin doğrudan ve dolaylı olarak ilgili olduğu SEDEP kazanımları verilmektedir. *Perese*[®]’lerin sonuna eklenen bir tabloda da etkinliklerle kazanımlar eşleştirilerek bütüncül bir bakış sağlanmaya çalışılmıştır. SEDEP (Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi) kazanımları şunlardır:

SEDEP (Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi) Kazanım Listesi

1. Belirli bir amaca ulaşmak ve hedefleri gerçekleştirmek için yapılması gerekenleri sıralar.

2. Kısa, orta ve uzun vadeli amaçlar oluşturur.
3. Bir işi yaparken o işe özgü ilke ve kuralları uygular.
4. Sosyal yaşamda kuralların olduğunu kavrar.
5. Bir olay ya da olgu karşısındaki konumunu çeşitli açılardan (maddi, stratejik, taktik vb.) değerlendirir.
6. Bir soruyla ilgili verileri toplar, düzenler ve yorumlar.
7. Parçasını gördüğü bir nesnenin bütünü ile ilgili düşünceler oluşturur.
8. Bilginin değişebileceğini ve gelişebileceğini fark eder.
9. Bilgi edinmek için çeşitli kaynakları kullanır.
10. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular.
11. Bilgi kaynağına ilişkin duygu ve düşüncelerinin eylemlerine etkisini sorgular.
12. Düşünce, kanaat ve davranışların oluşumunda farklı kaynakların etkilerini ayırt eder.
13. Kendisine ulaşan mesajları sorgular.
14. Öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.
15. Kendisinin ve başkalarının düşüncelerindeki ön yargı, klişe, kalıp yargı vb. unsurları fark eder.
16. Verilen veya gösterilen gerekçelerin uygunluğunu değerlendirir.
17. Olayları ve olguları çoklu neden ve çoklu sonuç ilişkisine göre değerlendirir.
18. Süreci etkileyen varsayımları değerlendirir.
19. Bir örüntüde eksik bırakılan öğeleri belirleyerek tamamlar.
20. Bir örüntüdeki ilişkiyi kullanarak yeni örüntüler oluşturur.
21. Bir soruna getirilen çözümlerde insani değerlere uygunluğu gözetir.
22. Çevresindeki belli başlı sosyal problemler ya da ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirir.
23. Özel ilgileri ile ilgili bağlantılı olabilecek iş etkinliklerini (eğitim, beceri, kişilik özellikleri vb.) tanımlar.

editörlüğünü Halil Ekşi'nin, editörlüğünü Neriman Karatekin'in yaptığı bu sette, hem sınıf içinde ve okul genelinde uygulanabilecek hem de aileyi ve çevreyi sürece dâhil ederek öğretmen rehberliğinde uygulanacak birtakım etkinlik önerilerine yer verilmiştir. Set *sorumluluk, yardımseverlik, adalet, dostluk, doğruluk, sabır, saygı, öz denetim* konularını/değerlerini içeren sekiz ayrı *Perese*[®] kitabından oluşmaktadır.

Setin elinizdeki bu ikinci baskısı SEDEP (Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi) kapsamında gözden geçirilmiş, eğitim programlarındaki değişikliklerle paralel olarak güncellenmiş ve yeni etkinliklerle zenginleştirilmiş bir edisyondur.

Yenilenmiş Bu Baskıda *Perese*[®]lerde Değişen Ne?

- Yenilenen ilköğretim ders programlarının genel ve özel kazanımları değerlendirilerek SEDEP (Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi) kazanımları geliştirilmiştir.
- Etkinliklerde ilköğretim ders programlarındaki kazanımlarla ve SEDEP (Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi) kazanımlarıyla paralellikler kurulmuştur.
- EDAM'ın Karakter Okulu[®] danışmanlığı yaptığı okullardan ve *Perese*[®]'yi okullarında uygulayan eğitimcilerden görüş ve öneriler toplanmış, ayrıca SEDEP (Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi)'nde görev alan eğitimcilerin görüş ve önerilerine de başvurulmuş, *Perese*[®]'nin yapısı ve etkinliklerin içerikleri bu çerçevede güncellenmiştir.

- Etkinliklerin içerik ve yapı tasarımları, eğitim programlarında son yıllarda yapılan değişikliklerde hâkim olan *oluşturmacılık (constructivism)* paradigmasının ve farklı eğitimsel paradigmalara katkıları çerçevesinde gözden geçirilmiştir.
- Var olan etkinlikler dil, içerik ve süreç yaklaşımları itibarıyla değerlendirilerek düzenlenmiş, yeni etkinliklerle içerikteki etkinlik sayısı ve çeşidi artırılmıştır.
- Türkçe literatürde bir ilk çalışma olan Karakter Okulu® Programı ve ürünleri, geçen zaman içinde benzer birtakım ürünlere örneklik ve kaynaklık teşkil etmiştir. SEDEP (Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi) kapsamında *Perese*®lerin yenilenmiş bu baskısında söz konusu çalışmalardan da gerekli katkılar alınmıştır.
- Her bir etkinliğin ilgili olduğu ve uygulanabileceği dersler *Perese*®lerin daha önceki baskılarında kitapların sonlarında belirtilmişti. Bu baskıda ayrıca etkinliğin beraberinde de bu değinilere yer verilmiştir.
- *Perese*®nin kullanılabilirliğini ve estetik algılanışını arttıracak yeni bir grafik tasarım ve düzenleme yapılmıştır.

24. Alternatifli düşünmenin önemini fark eder.
25. Sorunlara farklı çözümler önerir.
26. Sorunların çözümlerinin yaşama geçirilmesinde kişisel sorumluluğunu fark eder.
27. Sorunların çözümlerine yönelik girişimde bulunur.
28. Şartlar değiştiğinde görüş ve/veya eylemlerinde de değişebileceğini fark eder.
29. Tercihini insani değerlerden yana kullanır.
30. Bulunduğu ortama uygun söz ve davranışlar sergiler.
31. Olumlu ve olumsuz değerleri ayırt eder.
32. Olumlu değerlere uygun davranmaya istekli olur.
33. Değerlerin birbirleriyle ilişkilerini fark eder.
34. Değerlerin insan hayatı üzerindeki etkilerini açıklar.
35. Davranışlarını kontrol edebilme becerisi geliştirir.
36. İnsani değerlere uygun yaşamının hayatına katacağı anlamı ve mutluluğu fark eder.
37. Duygu ve düşüncelerinde meydana gelen değişikliklerle ilgili çıkarımlarda bulunur.
38. Güçlü ve zayıf yönlerini fark eder.
39. Zaman içinde gelişen becerilerini fark eder.
40. Kendi farklılıklarını kabullenir.
41. Olumlu bir beden imgesi geliştirir.
42. Kendi ilgi alanlarının farkına varır.
43. Gerek duyduğunda başkalarından yardım talep eder.
44. Organizasyonlarda dönüşümlü olarak değişik roller üstlenir.
45. Bulunduğu çeşitli grup ve kurumlar içindeki konumunu belirler.
46. Bir bireyin sahip olabileceği değişik rolleri (arkadaş, öğrenci, ailenin bir üyesi vb.) belirtir.

47. Kendi bireysel farklarının topluma neler katabileceğine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
48. Sınırlamaların gerekçelerini fark eder.
49. Günlük yaşam becerileri (temizlik, sağlık koruma, beslenme, adres ve telefon bilme, yardım isteme vb.) geliştirir.
50. Gerekliğinde reddetme davranışı sergiler.
51. Eylemlerinin kendisinde ve çevresinde meydana getirdiği değişiklikleri izler.
52. Kuralları sorgular.
53. Temel insani değerlere uygun kuralları benimser.
54. Kuralların önleyici ve koruyucu yanlarını fark eder.
55. Eylemlerinde şartları değerlendirir.
56. Eylemlerini gerekçelendirir.
57. Eylemlerini, belirlediği/belirlenmiş ölçütlere göre önem ve öncelik sırasına koyar.
58. Düşünce, söz ve eylemlerinde kendine güven duyması gerektiğini fark eder.
59. Eylemlerinin sorumluluğunu üstlenir.
60. Olumsuz tutum ve davranışlarla başa çıkabilme becerisi geliştirir.
61. Kazanma ve kaybetme durumlarında duygularını kontrollü davranışlarla gösterir.
62. Her insanın değerli ve onurlu olduğunu kabul eder.
63. Anlamli ilişkiler kurmanın ve sürdürmenin önemini fark eder.
64. İlişkilerinde insani değerleri gözetir.
65. Bireysel, eşli ve grupla çalışma becerileri sergiler.
66. Bir ilişkiyi sürdüren ve zedeleyen tutum ve davranışlara örnek verir.
67. Kişisel ilişkilerdeki sorumluluklarını fark eder.
68. Birlikte yaşama kültürü için diyalog ve etkili iletişimin önemini fark eder.
69. Kişiler arasındaki farklılık ve benzerlikleri ayırt eder.

Perese*lere Yakından Bakış

İyi karakter sahibi olmak *iyiyi bilme (bilişsel / zihinsel)*, *iyiyi isteme (duyuşsal)* ve *iyiyi yapma (davranışsal / devinimsel)* boyutlarını içerir. Bu düşünce merkeze alınarak hazırlanan *Perese**, öğretmenlerin günlük programlarını aksatmadan uygulayabilecekleri, ilköğretim programlarıyla ilişkili ve paralel etkinlikleri içermektedir.

Etkinlikler öğretmenin *rehber* ve *model* rolleri göz önünde tutularak sınıfta ahlaki bir topluluk bilinci oluşturup ahlak temelli disiplin kavramını yerleştirmeye yönelik bir anlayışla tasarlanmıştır. İlköğretim öğrencileri ile uygulanmak üzere hazırlanan bu etkinliklerde yaş ve düzey özellikle belirtilmemiştir. Doğal olarak etkinliklerin tamamı her öğrenci, her öğretmen, her ders için uygun değildir. Bu, aynı sınıf içinde ve aynı yaş grubu için dahi böyledir. Bundan dolayı uygulayıcılar etkinlik seçimlerinde konularının uygunluğuna, öğrencilerinin yaş ve düzeylerine, sınıflarının yapılarına dikkat etmelidirler. Bu konudaki inisiyatif tümüyle uygulayıcıya bırakılmıştır.

- Etkinlikler esnek bir yapıdadır. Öğretmen bulunduğu çevrenin koşullarına, kendi yaratıcılığına ve çocukların ihtiyaçlarına göre uygulayacağı etkinliklerle ilgili yeni düzenlemeler yapabilir. Her uygulayıcının, muhataplarının özelliklerine göre etkinliğe kendinden bir şeyler katacak olması, değerler eğitimi uygulamalarını daha başarılı, daha verimli, her dem taze ve daima canlı kılacaktır.
- Etkinliklerin geliştirilmesi sürecinde öğrencilerin birbirleriyle etkileşimde bulunabilecekleri, iş birliği yapabilecekleri aktif öğrenme ortamı

desteklenmeye çalışılmış, değişik öğrenme stillerini kapsayan, bireysel farklılıkların yaratabileceği muhtemel olumsuzlukları en aza indirerek başaramama kaygısını yok eden bir anlayış göz önünde bulundurulmuştur.

- Ceza ve ödüle dayalı davranış değişikliklerinin kalıcı olmadığı bilinen bir gerçektir. Eğitimi öğüt vermenin ötesine taşımak bir zorunluluktur. Bu anlayış öğretmenin eğitim öğretim tekniklerini yeniden ve yeniden gözden geçirmesini gerekli kılmaktadır. İyi bir değerler eğitimi uygulayıcısı, drama, grup çalışmaları, demokratik sınıf yönetimi, sosyal beceri eğitimi, yaratıcılık eğitimi konularında da yeterlilik sahibi olmalıdır.
- Unutulmamalıdır ki değerler eğitimi sadece öğretmenlerin sınıfta uygulayacakları etkinliklerle sınırlı değildir. Zira başarılı bir değerler eğitimi süreci öğrencinin bizzat kendisinin, okulun, ailenin ve çevrenin ortak çabasıyla mümkündür. Dolayısıyla *Perese*[®]lerde yer alan her bir etkinlik bütüne ait parçalardan ve araçlardan sadece biridir. Okulda veya sınıf içinde yapılacak çalışmalar, öğrencinin, ailenin ve çevrenin de dâhil olduğu bir atmosfere dönüştürülemezse beklenen verim elde edilemez.
- Etkinlikler, öğrencilerin bildikleri üzerinden hareket etme, demokratik sınıf atmosferi oluşturma, yakın çevrenin imkânlarını eğitim sürecine dâhil etme, öğrencilerin keşif ve araştırmalarına imkân sağlama, salt sonuca değil sürece de odaklanmayı esas alma, birden fazla gelişim alanı üzerinden hareket etme, öğretmenin işini kolaylaştırma ve öğrencilerin eğitim sürecine eğlenerek ka-

70. Başkalarının duygularının farkında olur.
71. Başkalarının görüş, düşünce, inanç ve önerilerini kabul veya reddetme sebeplerini uygun ifadeleri kullanarak açıklar.
72. Düşünce, inanç, kanaat, duygu ve izlenimlerini uygun şekilde ifade eder.
73. İstek, gereksinim, beğeni, dilek ve şikâyetlerini ilgili kişilere uygun şekilde ifade eder.
74. Eleştirel yaklaşımları olgunlukla karşılar.
75. Düşünce ve davranışları üzerine öz değerlendirme yapar.
76. Hata yapılabileceğini ve bunun doğal olduğunu fark eder.
77. Hatalarının sonuçlarını değerlendirerek düzeltme yollarını belirler.
78. Çevresindekilerin olumlu ve güzel yönlerini takdir eder.
79. Başkalarının duyarlılıklarına saygı gösterir.
80. Kendisine ve çevresine karşı ilgi ve merak duyar.
81. Değişik kültürleri tanımaya istek duyar.
82. İnsanlar arasında değişik kültürlerin, yaşam tarzlarının, eğilimlerin ve alışkanlıklarının olduğunu fark eder.
83. İnsanların birlikte yaşamalarını destekleyen değerleri tanır.
84. İnsanların birlikte yaşamalarını destekleyen değerleri koruma ve geliştirme konusunda sorumluluk üstlenir.
85. Farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerlerin toplumsal yaşamı zenginleştirdiğini kavrar.
86. Dostça ve kardeşçe yaşamaya özen gösterir.
87. Beğenilerdeki, inançlardaki, yaşam tarzlarındaki vb. farklılıklara karşı hoşgörülü davranır.
88. Farklı durumlarda farklı duygu ve düşünceler yaşanabileceğinin farkında olur.

89. Bazı değer ölçütlerinin kültürlere göre farklılaşabileceğini bilir.
90. Kendisinin veya diğer kişilerin eylemlerini nedenleri ve etkileri açısından değerlendirir.
91. Çevresindeki sosyal olayları anlamlandırır ve yorumlar.
92. Değişiklikleri ve süreklilikleri ayırt eder.
93. Ayrımcılığın çeşitli biçimlerini sorgulayarak ayrımcılık yapmama konusunda duyarlılık gösterir.
94. Çeşitli ortamlarda ve konumlarda üstlenilmesi gereken sorumlulukları fark eder.
95. Sorumlulukların yerine getirilmemesinin doğurabileceği sonuçları fark eder.
96. Maddi ve manevi paylaşımların insan için bir erdem olduğunu fark eder.
97. Sahip olduğu imkânları paylaşmada isteklidir.
98. Grup hâlinde yapılan etkinliklerde gerekli sorumlulukları yerine getirmek için çaba gösterir.
99. Temel hak ve hürriyetlerini ifade eder.
100. İnsan haklarının ve özgürlüklerinin herkes için doğuştan ve vazgeçilmez olduğunu fark eder.
101. Sahip olduğu hakların korunup geliştirilmesinde hak arama yollarını kullanır.
102. Hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği durumlara ilişkin çözüm önerileri geliştirir.
103. Hakları ihlal edilenlere yardımcı olmanın insani bir davranış olduğunu belirtir.
104. Hatalı olduğunu düşündüğü davranışlarda bulunanları uyarır.
105. İnsanların belli bir amaç çerçevesinde oluşturdukları sosyal örgüt, resmî kurum ve grupları fark eder.
106. Kendisi ile çevresindeki gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler arasındaki etkileşime örnekler verir.

tılmasını sağlama prensipleri esas alınarak hazırlanmıştır.

- Etkinlikler, oyun, grup çalışması, sınıf etkinliği, araştırma, röportaj, proje çalışması, deney, münazara, panel, forum, çalışma kâğıtları vb. üzerinden kritik etme, değerlendirme gibi şekillerde düzenlenmiştir.
- Etkinliklerde *Etkinlik Adı, Kazanımlar, İlgili Olduğu Dersler, Süre, Malzeme* ve *Süreç* bölümleri yer almaktadır. Buna bazı etkinliklerde *Çalışma Kâğıdı* da eklenmektedir. Çalışma kâğıtları öğrencilerin uygulayacakları etkinlik yapraklarıdır. Bunlar ayrıca öğrenciler için hazırlanmış olan *Perese Öğrenci Çalışma Kitabı*'nda bir araya getirilmiştir.
- Etkinliklerde zaman zaman *örnek olay*lara yer verilmiş, bunlar etkinliğin "Süreç" kısmında ayrı bir renklendirme tarzıyla gösterilmiştir.
- Bazı etkinliklerde dış kaynaklara yönlendirmek, etkinliğe katılabilecek yeni boyutlara dikkat çekmek, önemli birtakım hususları vurgulamak vb. amaçlarla "*Uygulayıcıya Not*" başlıklı bir bölüm eklenmiştir.
- Uygulamalar için önerilen süreler 25–35 mecutlu sınıflar içindir. Sınıftaki öğrenci sayısı yükseldikçe etkinlikler için önerilen sürelerin değişiklik göstereceği unutulmamalıdır.
- Etkinliklerde kullanılan malzemeler özellikle öğretmen ve öğrencinin yakın çevresinden seçilmiştir. Amaç öğretmenin işini kolaylaştırmak, herhangi bir malzemenin karakter ve

değerler eğitimi sürecinde araç olarak kullanılabileceğini örneklemektir.

- Uygulayıcılara etkinlik seçiminde kolaylık sağlamak amacıyla her bir etkinliğin beraberinde ilgili olduğu ders/dersler belirtilmiştir. Ayrıca kitapların sonlarına eklenen tablolarda etkinliklerle dersler eşleştirilerek bu hususta bütüncül bir bakış sağlanmaya çalışılmıştır.
- İlgili karakter özelliğinin ve değerın bütünlüğü içinde etkinliğin oturduğu yeri uygulayıcılara fark ettirmek üzere her bir etkinliğin beraberinde doğrudan o etkinlikle ilgili olan SEDEP kazanımları da verilmiştir. Ayrıca etkinlikle ikinci derecede bağlantılı olan SEDEP kazanımlarının da numaraları belirtilmiştir.
- Tüm SEDEP kazanımları *Perese*[®]lerin giriş kısmında topluca verilmektedir. Ayrıca kitabın sonuna eklenen bir tabloda etkinliklerle kazanımlar eşleştirilerek bu hususta da bütüncül bir bakış sağlanmaya çalışılmıştır.

SEDEP'in ve başta *Perese*[®] olmak üzere tüm ürünlerinin değerli öğretmenlerimizin çalışmalarını kolaylaştırması ve *iyiyi bilen, iyiyi isteyen, iyiyi yapan* bireylerin yetişmesine katkıda bulunması dileğiyle...

107. Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur.
108. Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kişileri ve kurumları ilişkilendirir.
109. Ülkemizdeki sosyal yardımlaşma kurumları ve işlevleri hakkında bilgi edinir.
110. Farklı ortamlarda karşılaşabileceği tehlikelere karşı önlemler alır.
111. Amaca uygun araç belirler.
112. Araç gereçleri amaçlarına uygun kullanır.
113. Eşyaları onlara zarar vermeden kullanır.
114. Çevresindeki imkânların farkına varır ve bunları değerlendirir.
115. Yerel, ulusal ve küresel çevre sorunlarına karşı duyarlılık sergiler.
116. Yaşadığı bölgedeki faaliyetleri (sosyal, ekonomik, siyasi vb.) fark eder.
117. Çevresinde farklı tipte yaşam alanları olduğunu keşfeder.
118. Doğayı izler, doğadaki değişimleri fark eder ve yorumlar.
119. Evrendeki yasaları (fiziksel, biyolojik, toplumsal vb.) fark eder.
120. Varlıklara karşı sorumluluklarının neler olduğunu bilir.
121. İnsanların hayatlarını sürdürebilmek için nelere ihtiyaç duyduklarını fark eder.
122. İstek ve ihtiyaçlarını ayırt eder.
123. İhtiyaçları ile sahip olduğu imkânlar arasındaki ilişkiyi sorgular.
124. Kaynak kullanımı ile ilgili sorumlulukları fark eder.
125. İnsanların nelerden ve nasıl tasarruf edebildiklerini araştırır.
126. Savurganlığı önleme ve tutumlulukla ilgili davranış sorumluluğu geliştirir.
127. Kamu mallarının ve ortak yaşam alanlarının korunmasında sorumluluk üstlenir.
128. Kültürel mirası benimseme ve koruma konusunda duyarlı olur.

Doğruluk; doğru olma hâli... Doğru olana yakışır düşünce, söz ve davranış... Hakka, hukuka ve güzel ahlaka uygun olarak kusursuz, yanlışsız, tam ve tatminkâr bir şekilde...

Hayatı başından sonuna kadar, kendi içimizde ve başkalarıyla ilişkilerimizde eğip bükmeden, yalan veya yanlışla sapmadan, gerçeğe uygun olarak dosdoğru yaşamak...

Düşüncenin gerçikle uyuşması, yargı ve önermelerin gerçeğe, hakka ve hakikate uygun olması... İçinde bulunulan durum için en iyi ve geçerli olabilecek kararı alabilmek... Menfaatimize aykırı olsa da her zaman ve her yerde dürüst olmak... Sağduyudan ayrılmadan, yalan dolan olmayan, isabetli, yerinde, uygun davranışlarda bulunmak... Her durumda doğruyu söylemeyi başarmak, başkalarını aldatmamak... İki yüzlülükten uzak, riyasız, ciddi ve içten bir yaklaşımla hatalardan uzak duruş, yapılan hataları telafi ediş... Candan, gönülden, açık yürekli davranarak tercih edilen istikamete ilerleme...

Doğruluk; düşüncede, sözde, niyette, iradede, azimde ve davranışlarda tutarlılıktır. Bütün mükemmelliklerin sebebidir; kalbin saflaşması, insanın söz ve davranışlarında hakkı, hukuku gözetmesidir. İçinde bulunulan ortamın etkisiyle ahlaki ilkeleri çiğnememektir. Başkalarına verdiğimiz cevaplar ile içimizden kendimize verdiğimiz cevapların uyumudur.

Dürüstlük gösterip akla, düşünmenin yasalarına, gerçeğe munasip olarak, hak ve hakikat ölçülerine uygun şekilde düşünmek, konuşmak ve yaşamaktır. Cesaret ve metanetle baskılar karşısında ahlaki ilkelerden taviz vermeden yaşamaktır. Daima bir hüsnüniyet içinde kimseye zarar vermeden ve başkalarının iyiliğini isteyerek yaşamaktır.

Beyan edilen ile niyet ve hareketlerin tutarlılığıdır; olduğu gibi görünmek, görüldüğü gibi olmaktır. İnsanın akli ve kalbiyle barışık olması, dudağı ile kalbi arasında, diliyle akli arasında bir uyumsuzluk veya çelişki bulunmamasıdır. Kişisel bütünlüğün ilk aşamasıdır: Özün, sözün, eylemin ahenk içinde olmasıdır.

gibi biridir
sagduyuludur
içi dışı biridir
objektiftir
sozünde durur
basiretlidir
gibi görünür
güven verir
mutedildir
samimidir
açık sözlüdür
dengeliştir
davranışlar sergiler
olduğu gibi görünür
dürüştür
çok yönlü değerlendirme yapar
hakki gözetir
insaflidir
Doğru Bir
ayrım yapmaz
Kisi emindir
cesaretlidir
hatalemlerini telafi eder
önl yargısız düşünür
yigittir
hüsnüniyetlidir
başkalarını aldatmaz
tutarlıdır
sadıktır
ahdine vefa gösterir
ölcülüdür
ic tendir
hakikate saygılıdır
doğruluğu teşvik eder
yalan söylemez

Kazanımlar

29. Tercihini insani değerlerden yana kullanır.

31. Olumlu ve olumsuz değerleri ayırt eder.

33. Değerlerin birbirleriyle ilişkilerini fark eder.

83. İnsanların birlikte yaşamalarını destekleyen değerleri tanıır.

Ayrıca 9, 24, 32, 34, 36, 62 ve 64 numaralı kazanımlar.

İlgili Dersler

Okuma Becerileri ▪ Türkçe ▪
Yazarlık ve Yazma Becerileri

Süre

15 dakika.

Malzeme

Doğruluk Ne Demek? [DOĞ-01]
çalışma kâğıdı, kalem.

Süreç

- Öğrencilerinizden *Doğruluk Ne Demek?* [DOĞ-01] çalışma kâğıdını inceleyip yönergeler doğrultusunda kutucukları doldurmalarını isteyiniz.
- Öğrencilerinizin *Doğruluk Ne Demek?* [DOĞ-01] çalışma kâğıdındaki faaliyetleri için uygun bir süre tanıyınız. Siz de bu arada öğrencilerinizin arasında dolaşarak çalışmalarına rehberlik ediniz.
- Öğrencileriniz çalışmalarını tamamladıktan sonra çalışma kâğıdındaki kutucuklara yazdıkları örnek cümleleri arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerinizin verdikleri örneklerden yararlanarak üç tanımın birbirlerinden farklı ve benzer kısımlarını fark etmelerine rehberlik ediniz.